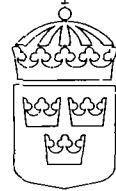

Regeringens proposition

1991/92:71

om upphävande av regler om utländska
företagsförvärv m.m.

Prop.
1991/92:71

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 7 november 1991.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Per Westerberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att förvärvslagstiftningen för företag och aktier samt för fastigheter som är avsedda för näringsverksamhet avskaffas i huvudsak.

1 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. skall upphöra att gälla vid utgången av år 1991.

Vad som i 22 § den upphävda lagen sägs om tystnadsplikt skall dock fortfarande gälla.

2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.¹

dels att 2 kap. och 3 kap. 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1, 2, 5 och 8 §§ samt 3 kap. 3 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Kontrollsubjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. får inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva fast egendom här i landet.

Den som skulle ha varit kontrollsubjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m., om denna hade gällt även efter utgången av år 1991, får inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva fast egendom här i landet.

Vad som i denna lag sägs om fast egendom skall gälla även tomträtt och bostadsarrrende. Vad som sägs om lagfart skall, när det är fråga om tomträtt, i stället avse inskrivning av upplåtelse eller förvärv av tomträtt.

2 §²

Förvärvstillstånd behövs inte

1. för förvärv genom bodelning, arv eller testamente,

2. för förvärv genom fusion enligt 14 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385),

3. för förvärv genom inrop på exekutiv auktion,

4. om förvärvaren är gift med en svensk medborgare,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling, allt under förutsättning att överlåtaren inte är skyldig att avyttra egendomen enligt 3 kap. 1 § eller enligt 6 § lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. eller 16 § jordförvärvslagen (1979:230).

Förvärvstillstånd behövs inte

1. för förvärv genom bodelning, arv eller testamente,

2. för förvärv genom fusion enligt 14 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385),

3. för förvärv genom inrop på exekutiv auktion,

4. om förvärvaren är gift med en svensk medborgare,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling, allt under förutsättning att överlåtaren inte är skyldig att avyttra egendomen enligt 3 kap. 1 § eller enligt 16 § jordförvärvslagen (1979:230),

¹ Senaste lydelse av

2 kap. 1 § 1991:48

2 kap. 5 § 1991:48

3 kap. 5 § 1991:48.

² Senaste lydelse 1985:944.

6. för förvärv av egendom som är taxerad som hyreshusenhet eller industrienhet.

5 §³

Frågan om förvärvstillstånd får inte prövas förrän förvärvet har skett, om det är fråga om köp, byte eller gåva av fast egendom som är taxerad som *hyreshusenhet eller som lantbruksenhet*.

Tillstånd att förvärva fast egendom på offentlig auktion enligt 3 kap. 3 § eller enligt 7 § *lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. eller 17 § jordförvärvslagen (1979:230)* lämnas före auktionen.

Frågan om förvärvstillstånd får inte prövas förrän förvärvet har skett, om det är fråga om köp, byte eller gåva av fast egendom som är taxerad som lantbruksenhet.

Tillstånd att förvärva fast egendom på offentlig auktion enligt 3 kap. 3 § eller enligt 17 § *jordförvärvslagen (1979:230)* lämnas före auktionen.

8 §

Förvärvstillstånd skall meddelas, om det inte möter hinder med hänsyn till landets försvar eller säkerhet, egendomens lämplighet för avsett ändamål eller andra allmänna intressen eller med hänsyn till förvärvarens förhållanden.

Förvärvstillstånd får inte meddelas om tillstånd skulle ha vägrats vid en prövning enligt *lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. eller jordförvärvslagen (1979:230)*.

Förvärvstillstånd får inte meddelas om tillstånd skulle ha vägrats vid en prövning enligt *jordförvärvslagen (1979:230)*.

3 kap.

3 §

Länsstyrelsen får besluta att ett förordnande enligt 1 § andra stycket om försäljning på offentlig auktion inte skall verkställas, om inroparen före eller efter förordnandet har avyttrat egendomen.

I övrigt skall så anses och med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som om egendomen hade blivit utmätt för fordran med bästa förmånsrätt efter sådana rättigheter som besvarade egendomen redan vid den exekutiva auktionen och som har företräde framför alla befintliga fordringar. Även om det i enlighet härmed bestämda skyddsbeloppet täcks, får försäljning inte ske, om inte den budna köpeskillingen täcker även det värde som i ärendet har åsatts egendomen enligt 12 kap. utskönningsbalken eller, om ägaren eller en innehavare av fordran som är förenad med panträtt i egendomen i god tid före auktionen har påkallat en särskild värdering, det värde vartill egendomen uppskattats av värderingsmän som länsstyrelsen utser.

Egendomen får säljas till *den som är kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. endast om denne har fått förvärvstillstånd*. Vidare gäller i fråga om *hyreshusenhet eller jordbruksfastighet* de inskränkningar som föreskrivs i 7 § *andra*

Egendomen får säljas till *sådana rättssubjekt som avses i 1 kap. 1 §* endast om *de* har fått förvärvstillstånd. Vidare gäller i fråga om *jordbruksfastighet* de inskränkningar som föreskrivs i 17 § *andra stycket tredje meningen jordförvärvslagen (1979:230)*.

³ Senaste lydelse 1990:1389.

stycket tredje meningen lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. respektive 17 § andra stycket tredje meningen jordförvärvslagen (1979:230).

Avges vid auktionen bud som sålunda får antas, skall försäljning ske även om innehavare av fordran bestrider det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.

Prop. 1991/92:71

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.,

dels att 2 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 a § och 1 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

Med utlånningsförbehåll avses i denna lag ett i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag intaget förbehåll enligt vilket sådant kontrollsobjekt som avses i 3 § första och andra styckena den upphävda lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. genom teckning eller överlåtelse endast får förvärva en viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än fyrtio procent av hela aktiekapitalet och mindre än tjugo procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med utlånningsförbehåll avses också förbehåll enligt vilket strängare föreskrifter i dessa hänseenden gäller.

Regeringen kan medge att även andra förbehåll än som anges i första stycket skall anses som utlånningsförbehåll enligt denna lag.

1 b §

Utlånningsförbehåll för ett svenskt aktiebolag som har tillstånd att tillverka krigsmateriel här i riket får inte upphävas eller ändras utan tillstånd av regeringen.

2 §¹

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får meddelas endast svensk medborgare, svensk myndighet, svenskt handelsbolag i vilket inte någon av bolagsmännen är kontrollsobjekt som avses i 3 § lagen

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får meddelas endast svensk medborgare, svensk myndighet, svenskt handelsbolag i vilket inte någon av bolagsmännen är sådant kontrollsobjekt som avses i 3 §

¹Senaste lydelse 1989:504.

Nuvarande lydelse

(1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. och svenskt aktiebolag i vars bolagsordning intagits utlänningsförbehåll *som avses i nämnda lag*. Om särskilda skäl föreligger, får dock tillstånd ges även åt annan.

Föreslagen lydelse

första och andra styckena den upphävda lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. och svenskt aktiebolag i vars bolagsordning intagits utlänningsförbehåll. Om särskilda skäl föreligger, får dock tillstånd ges även åt annan.

Prop. 1991/92:71

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket för

1. tillverkning av krigsmateriel som bedrivs på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågavarande krigsmateriel,
2. ändring eller ombyggnad av skjutvapen i fall som avses i 24§ första stycket vapenlagen (1973:1176),
3. tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

4 Förslag till Lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Prop. 1991/92:71

Härigenom föreskrivs att 4 § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet får meddelas endast om det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten och den kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Tillstånd får meddelas för en tid av högst tio år i sänder. Tillståndet får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas och om skyldighet att anmäla ändring av förhållanden som har haft betydelse för tillståndet.

Tillstånd får inte meddelas kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Tillstånd får inte meddelas *den som skulle ha varit* kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m., *om denna hade gällt även efter utgången av år 1991.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹Lagen omtryckt 1981:737.

²Senaste lydelse 1982:622.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:240) om förvärv av
eldistributionsanläggning m.m.

Prop. 1991/92:71

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Förvärvstillstånd fordras ej

1. i fall som avses i 1 §, om förvärvaren innehar koncession avseende det område där anläggningen finnes, när eldistributionsanläggningen förvärvas,

2. i fall som avses i 2 §, om förvärvaren innehar koncession avseende det område där föreningen eller bolaget bedriver sin verksamhet,

3. om eldistributionsanläggning eller sådan andel eller aktie som avses i 2 § förvärvas eller överlåtes efter medgivande av riksdagen eller regeringen,

4. om förvärvet skall prövas enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. eller lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling,

6. om aktie förvärvas på grund av nyemission där aktieägarna tecknar de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹Senaste lydelse 1982:629.

6. Förslag till Lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i

1. 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618),

2. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,

3. lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,

4. jordförvärvslagen (1979:230),

5. 8 a § fondkommissionslagen (1979:748),

6. 6 a § lagen (1980:2) om finansbolag,

7. lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m., eller

8. lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon (*bulvanen*) utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans (*huvudmannens*) räkning.

Vad som sägs i det följande om egendom som ett bulvanförhållande avser har tillämpning också på rättigheter.

7 §

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt de lagar som anges i 1 § första stycket 2–4, 7 och 8 skall underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande inom myndighetens ansvarsområde.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i

1. 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618),

2. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,

3. lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,

4. jordförvärvslagen (1979:230),

5. 8 a § fondkommissionslagen (1979:748),

6. 6 a § lagen (1980:2) om finansbolag, eller

7. lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt de lagar som anges i 1 § första stycket 2–4 och 7 skall underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande inom myndighetens ansvarsområde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹Senaste lydelse 1987:645.

7 Förslag till Lag om ändring i gruvlagen (1974:342)

Prop. 1991/92:71

Härigenom föreskrivs i fråga om gruvlagen (1974:342),
dels att 1 kap. 8 § skall upphöra att gälla,
dels att 2 kap. 8 § och 9 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
8 §¹

Ansökningen skall vara skriftlig och innehålla

1. uppgift om mineralfyndighetens art och beskrivning av det område som avses med ansökningen,

2. uppgift om fastighet som beröres av ansökningen samt namn och adress på fastighetsägaren och de övriga sakägare sökanden känner till.

Om bergmästaren finner det behövt, skall sökanden ge in plan för undersökningsarbetets bedrivande och utredning om sina möjligheter att fullfölja planen.

Fordras medgivande till inmutningen av myndighet eller rättsägare enligt vad som sägs i 2–5 § eller i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., skall vid ansökningen fogas handling som visar att medgivande erhållits av myndigheten eller rättsägaren eller begärts hos myndigheten.

Fordras medgivande till inmutningen av myndighet eller rättsägare enligt vad som sägs i 2–5 §§, skall vid ansökningen fogas handling som visar att medgivande erhållits av myndigheten eller rättsägaren eller begärts hos myndigheten.

Sökanden skall erlægga, förutom föreskriven ansökningsavgift, förskott till inmutningsavgiften beräknat enligt grunder som regeringen bestämmer.

9 kap.
4 §²

Bergmästaren skall förklara anmälan utan verkan, om

1. fångeshandlingen inte har företetts,

2. tillstånd till förvärvet inte erhållits när sådant krävs enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., eller

3. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken.

Bergmästaren skall förklara anmälan utan verkan, om

1. fångeshandlingen inte har företetts, eller

2. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken.

I annat fall skall han snarast anteckna anmälingen i gruvregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹Senaste lydelse 1982:627.

²Senaste lydelse 1987:809.

8 Förslag till
Lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Prop. 1991/92:71

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § minerallagen (1991:45) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

Bestämmelser som berör verksamhet som avses i denna lag finns i plan- och bygglagen (1987:10), miljöskyddslagen (1969:387), naturvårdslagen (1964:822), lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. och lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Bestämmelser om rätt att förvärva och inneha eller på annat sätt ta befattning med kärnämne eller mineral med halt av sådant ämne finns även i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Bestämmelser om rätt i övrigt att bedriva verksamhet med strålning finns i strålskyddslagen (1988:220).

Bestämmelser som i vissa avseenden begränsar rätten att få eller på annat sätt förvärva undersöknings-tillstånd eller bearbetningskoncession och att förvärva nyttjanderätt till bearbetningskoncession finns i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 november 1991

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibblé, Björck, Davidson, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet P. Westerberg

Proposition om upphävande av regler om utländska företagsförvärv m.m.

1 Inledning

Enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. (företagsförvärvslagen) kontrolleras utländska rättssubjekts och vissa svenska rättssubjekts förvärv av aktier i svenska aktiebolag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet. Lagen, som trädde i kraft den 1 januari 1983, innebär att sådana förvärv, med vissa undantag, inte får ske utan tillstånd.

Regler med syfte att kontrollera utländska företagsförvärv har funnits i Sverige sedan år 1916. Före år 1983 gällde i ämnet lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m.m., den s.k. 1916 års lag.

Motsvarande regler finns och har funnits i flera andra industriländer. Under senare år har dock den internationella utvecklingen inneburit att regelsystem av detta slag avskaffas i allt fler länder. Av särskild vikt för Sverige är att inom de Europeiska Gemenskaperna (EG) i stort sett alla diskriminerande bestämmelser medlemsländerna emellan på detta område har avvecklats.

Under senare delen av 1980-talet har utvecklingen mot en europeisk integration accelererat. Detta har skett dels internt inom EG genom antagandet av den europeiska enhetsakten (*Single European Act*), dels genom ett utökat samarbete mellan EG och Europeiska Frihandelssammanslutningen (EFTA), vilket initierades genom Luxemburgdeklarationen år 1984. Syftet är att genom ökad rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och ökad välfärd inom medlemsländerna.

Under åren 1989 och 1990 genomfördes förförhandlingar mellan EFTAländerna och EG rörande ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). I juni 1990 inleddes formella förhandlingar mellan parterna, syftande till ett EES-avtal. I praktiken innebär ett sådant avtal att de olika EFTAländerna, däribland Sverige, förpliktar sig att i allt väsentligt ansluta sig till EGs regelverk om upprättandet av en gemensam marknad.

I regeringsförklaringen den 4 oktober 1991 angav regeringen som två av sina stora uppgifter under mandatperioden att dels fullt ut föra Sverige in i det europeiska samarbetet genom förhandlingarna om medlemskap i EG, dels att bryta den ekonomiska stagnationen och att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi. I syfte att föra Sverige in i det europeiska samarbetet angav regeringen att den med all kraft skulle verka för att Sverige snarast möjligt blir fullvärdig medlem i EG. Inom ramen för den andra stora uppgiften angav regeringen en rad åtgärder, bl.a. att i huvudsak avskaffa förvärvslagstiftningen för företag, aktier och fastigheter i syfte att stimulera det utländska intresset för investeringar i Sverige.

Mot den redovisade bakgrunden lade jag vid regeringssammanträde den 24 oktober 1991 fram förslag om ett avskaffande av den svenska förvärvslagstiftningen, vilket också skulle innebära att de svenska bestämmelserna anpassas till EGs regler på området.

Lagrådet

Regeringen beslutade samma dag att inhämta lagrådets yttrande över de lagförslag som hade utarbetats i ärendet. Lagförslagen och lagrådets yttrande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1* och *bilaga 2*.

Lagrådet har beträffande förslaget till lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. anfört att de föreskrifter om tystnadsplikt som finns i 22 § företagsförvärvslagen torde böra gälla även efter lagens upphävande. Jag delar lagrådets uppfattning och återkommer till frågan i specialmotiveringen till den aktuella lagen (avsnitt 5.1).

Lagrådet har vidare, beträffande förslaget till lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., påpekat att vissa föreskrifter i lagen blir överflödiga som en följd av de av regeringen föreslagna ändringarna i lagen. Lagrådet anser mot den bakgrunden att det bör övervägas att upphäva dessa föreskrifter. Jag anser att de aktuella föreskrifterna bör tas bort och återkommer till frågan i specialmotiveringen till den aktuella lagen (avsnitt 5.2).

I övrigt har lagrådet lämnat förslagen utan erinran.

Vissa redaktionella ändringar i lagtexten har vidtagits.

2 Gällande rätt

2.1 Företagsförvärvslagen

De viktigaste bestämmelserna som berör utlänningars möjligheter att etablera näringsverksamhet i Sverige genom förvärv av aktier eller andelar i redan etablerade företag finns i lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. (företagsförvärvslagen). Några särskilda inskränkningar i rätten att bilda ett nytt bolag finns inte för utlänningar.

Företagsförvärvslagen innebär begränsningar i rätten för utländska rättssubjekt och vissa svenska rättssubjekt att förvärva aktier i svenska aktiebo-

lag, andelar i svenska handelsbolag eller rörelser som drivs här i landet. De som omfattas av lagens bestämmelser benämns i lagen *kontrollsubjekt*. Kontrollsubjekt är utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt, svenska aktiebolag som inte har utlänningsförbehåll i bolagsordningen, svenska handelsbolag, om någon av bolagsmännen är kontrollsubjekt, svenska stiftelser med vissa undantag, samt vissa svenska ekonomiska föreningar. Kontrollen av kontrollsubjektens förvärv sker dels genom ett system med s.k. utlänningsförbehåll, dels genom en tillståndsprövning av vissa aktieförvärv m.m.

Ett *utlänningsförbehåll* är ett förbehåll i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag som innebär att kontrollsubjekt genom teckning eller överlåtelse får förvärva endast en viss del av aktierna i bolaget, nämligen aktier motsvarande mindre än 40 procent av aktiekapitalet och 20 procent av röstetalet (4 §). De aktier som sålunda kan förvärfas av kontrollsubjekt kallas fria aktier, övriga aktier bundna. Ett utlänningsförbehåll får inte ändras utan tillstånd (6 §).

Den rättsliga grunden för införande av utlänningsförbehåll i bolagsordningen finns i 17 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) och i 12 kap. 1 § bankaktiebolagslagen (1987:618), där det ges en möjlighet att i bolagsordningen ta in förbehåll om begränsning av vissa rättssubjekts möjligheter att förvärva aktier i bolaget, dvs. att förklara vissa aktier som bundna i visst hänseende.

Företagsförvärvslagen är inte tillämplig på svenska försäkringsaktiebolag eller på aktierna i sådana bolag (2 §).

I fråga om *tillstånd till aktieförvärv* gäller enligt företagsförvärvslagen att ett kontrollsubjekt, med undantag för vissa aktieförvärv inom en koncern, inte utan tillstånd får förvärva så många aktier i ett svenskt aktiebolag att genom förvärvet förvärvarens andel av aktiekapitalet eller röstetalet i bolaget kommer att överstiga någon av gränserna tio, tjugo, fyrtio eller femtio procent. Krav på tillstånd gäller även i fråga om kontrollsubjekts förvärv av andelar i svenska handelsbolag samt av äganderätt eller nyttjanderätt till rörelser som drivs i Sverige (7 §).

Rättsverkan av att tillstånd inte söks inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller av att tillstånd vägras är att förvärvet blir ogiltigt (11 §).

Företagsförvärvslagens kontrollsystem i fråga om utländska etableringar är begränsat till de rena övertagandefallen och gäller, som tidigare nämnts, inte nyetableringar. Inget tillstånd krävs således för ett utländskt företag att bilda ett svenskt dotterbolag.

Frågor om tillstånd enligt lagen prövas av regeringen, vad gäller större företag, och i övrigt av länsstyrelsen. Regeringen prövar bl.a. ärenden där det företag som förvärvet gäller har mer än 100 anställda eller nettotillgångar överstigande 1000 basbelopp.

Avgörande vid tillståndsprövningen är huruvida ett förvärv av ett företag eller en ändring av ett utlänningsförbehåll strider mot något *väsentligt allmänt intresse*. Om så inte är fallet skall tillstånd ges. I förarbetena till lagstiftningen (prop. 1981/82:135 s.45) nämns som exempel på sådana skyddsvärda intressen svenska företags teknik, kunskap, dyrbara maskiner, patent och varumärken. Ett företag kan också enligt förarbetena vara skyddsvärt på den grunden att företaget till följd av sin storlek eller produktionsinriktning

har särskild betydelse för Sveriges försvar, försörjning eller ekonomi. Att bevara ett svenskt företag som svenskägt i en bransch med redan mycket starka inslag av utländskt ägande kan också enligt förarbetena vara ett väsentligt allmänt intresse.

I propositionen (prop. 1986/87:74) om näringspolitik inför 1990-talet lämnade regeringen information om den praxis beträffande skyddsvärda intressen som hade utbildats vid tillståndsprövningen. Följande skyddsvärda intressen redovisades därvid:

- industri- och regionalpolitiska intressen (företag med betydande forskning och utveckling, marknadsposition, produktion eller sysselsättning m.m.),
- säkerhets- och beredskapspolitiska intressen (företag av betydelse för totalförsvaret),
- intresset av nationellt självbestämmande och oberoende (företag eller branscher, i vilka ett dominerande utländskt inflytande skulle kunna innebära svårigheter att hävda en oberoende svensk politik),
- nationella kulturella intressen och liknande (företag inom informations- och massmediaområdet).

I vissa fall har förvärvet bedömts innebära sådana risker för berörda skyddsvärda intressen att förvärvet ansetts strida mot väsentligt allmänt intresse enligt lagen. I dessa fall förekommer det enligt praxis att det förvärvande företaget kunnat undanröja eller minska dessa risker genom *åtaganden*. Innebörden av sådana åtaganden har varit t.ex. att verksamheten kommer att utvecklas genom investeringar, få en självständighet i olika avseenden eller förändras både i omfattning och inriktning på ett balanserat sätt inom koncernen i samband med strukturella förändringar.

2.2 Fastighetsförvärvslagen

Vid sidan av företagsförvärvslagen påverkas utlänningars möjligheter att etablera näringsverksamhet här i landet främst av bestämmelserna i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. (fastighetsförvärvslagen). Enligt 1 kap. 1 § får kontrollsubjekt enligt företagsförvärvslagen inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva fast egendom här i landet.

Enligt 1 kap. 8 § skall förvärvstillstånd meddelas om det inte möter hinder med hänsyn till landets försvar eller säkerhet, egendomens lämplighet för avsett ändamål eller andra allmänna intressen eller med hänsyn till förvärvarens förhållanden. Dessa förutsättningar för att få tillstånd bygger i stor utsträckning på de principer för tillståndsprövningen som gäller för företagsförvärvens del, men innebär därutöver vissa specialregler.

Genom rekvisitet "andra allmänna intressen" tillgodoses i första hand det grundläggande syftet med 1916 års lag nämligen att skydda våra värdefullaste naturtillgångar mot utländsk exploatering. Skyddet omfattar emellertid all fast egendom, och det är alltså principiellt möjligt att vägra ett kontrollsubjekt tillstånd att förvärva t.ex. en industrifastighet, om förvärvet är oförenligt med väsentliga inhemska intressen.

Kontrollsubjekts förvärv av *inmutningsrätt och rätt till utmål* enligt gruvlagen (1974:342) regleras också i fastighetsförvärvslagen. Förutsättningar för tillstånd till sådana förvärv motsvarar i huvudsak de som gäller för kontrollsubjekts förvärv av fast egendom.

2.3 EGs bestämmelser

Som jag nämnde inledningsvis strävar regeringen efter att föra Sverige in i EG, vilket bl.a. kräver att svenska bestämmelser på en rad områden anpassas till EGs bestämmelser. Jag lämnar därför nu en redogörelse för EGs bestämmelser såvitt de berör den nuvarande svenska förvärvslagstiftningen.

Ett av EGs huvudmål är att upprätta en gemensam marknad (artikel 2 i Romfördraget, RomF). Medlet att uppnå detta mål är "de fyra friheterna", dvs. att inom Gemenskapen skapa fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital (artikel 3 RomF). Dessa fyra friheter uppnås främst genom att all diskriminering på grund av nationalitet förbjuds (artikel 7 RomF). Den gemensamma marknaden skulle, enligt artikel 8 RomF, införas successivt under en övergångsperiod på tolv år.

Den nuvarande svenska förvärvslagstiftningen berör två av de fyra friheterna, nämligen den fria rörligheten för personer och för kapital.

En av de fyra friheterna är alltså fri rörlighet för personer. Den friheten inbegriper "right to establishment", etableringsrätt (artiklarna 52–58 RomF). Medlemsstaterna skall avskaffa alla diskriminerande bestämmelser vad gäller etableringsrätten (artikel 52 RomF) och får inte heller införa diskriminerande bestämmelser utan stöd i RomFs bestämmelser (artikel 53 RomF). Bestämmelserna om etableringsrätt gäller för såväl fysiska som juridiska personer (artikel 58 RomF). Detta innebär alltså att också juridiska personer omfattas av kravet på att inte diskrimineras p.g.a. nationalitet.

Etableringsrätt innebär rätt att påbörja och bedriva självständig näringsverksamhet och att sätta upp och driva företag, speciellt i bolagsform. Den svenska förvärvslagstiftningens krav på tillstånd för utlänningar att förvärva fast egendom, rörelser samt aktier och andelar i inhemska bolag står alltså i strid med EGs bestämmelser om etableringsrätt.

Av ordalydelsen av artikel 52 framgår att bestämmelsen är utformad som en målsättning. Som jag nyss nämnde skulle, enligt RomFs ursprungliga intentioner, den gemensamma marknaden successivt införas under en övergångsperiod på tolv år. Artikel 52 innebar därför ursprungligen en skyldighet för medlemsstaterna att successivt avskaffa alla diskriminerande bestämmelser under övergångsperioden. I två rättsfall från år 1974 har EG-domstolen förklarat att, sedan övergångsperioden nu gått till ända, bestämmelsen i artikel 52 har direkt effekt i medlemsstaterna. Detta innebär att diskriminerande bestämmelser angående etableringsrätten, som exempelvis den svenska förvärvslagstiftningen, står i direkt strid med EGs bestämmelser.

I artiklarna 55–56 RomF anges vissa undantag från bestämmelserna om etableringsrätt. Enligt artikel 55 gäller inte bestämmelserna om etableringsrätt sådan verksamhet som är förenad med myndighetsutövning. Enligt artikel 56 utgör inte bestämmelserna om etableringsrätt hinder mot nationella

bestämmelser som är föranledda av "public policy, public security or public health", allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Vad gäller tolkningen av artikel 56 har Rådet antagit ett direktiv (64/221/EEG) om samordning av de olika bestämmelser om utlänningars inresa och vistelse i ett annat land som grundar sig på hänsynen till allmän ordning, säkerhet och hälsa. Innebörden av direktivet är i huvudsak följande. Diskriminerande åtgärder får inte vidtas av ekonomiska skäl utan de måste motiveras av utlänningens personliga uppförande i det enskilda fallet. Åtgärderna får inte vara av generell natur och får inte basera sig på omständigheter som inte föreligger i det aktuella fallet. Direktivets innebörd torde vara att åtgärderna bara får rikta sig mot fysiska personer och alltså inte mot juridiska personer och att åtgärderna bara får motiveras av utlänningens personliga uppförande (kriminalitet, drogmissbruk etc.).

En generell förvärvslagstiftning kan alltså inte upprätthållas under hänvisning till kraven på allmän ordning, säkerhet och hälsa.

Den andra berörda friheten är den fria rörligheten för kapital. Enligt artikel 67.1 RomF skall medlemsstaterna successivt avskaffa alla restriktioner vad gäller kapitalets fria rörlighet, dock bara i den utsträckning det är nödvändigt för den gemensamma marknadens funktion samt all diskriminering som baserar sig på vederbörandes nationalitet eller bosättning. För att förverkliga artikel 67 i RomF har Rådet antagit ett direktiv (88/361/EEG), det s.k. kapitalliberaliseringsdirektivet. Direktivet föreskriver att medlemsstaterna skall avveckla eventuellt kvarstående restriktioner på området till den 1 juli 1990. Några medlemsstater har dock medgivits anstånd t.o.m. år 1992. Som exempel på kapitalrörelser kan nämnas förvärv av aktier i ett bolag utan att samtidigt kontrollen av bolaget övertas, s.k. portföljinvesteringar. Vår nuvarande förvärvslagstiftning med dess krav på tillstånd för utlänningar att förvärva aktier strider därmed även mot den fria rörligheten för kapital.

Utän hinder av RomFs bestämmelser får en medlemsstat vidta de åtgärder den anser nödvändiga för att skydda väsentliga säkerhetsintressen som sammanhänger med produktionen av och handeln med vapen, ammunition och krigsmateriel. Sådana åtgärder får inte negativt påverka konkurrensförhållandena inom den gemensamma marknaden vad avser produkter som inte är avsedda för specifika militära ändamål (artikel 223.1 b RomF). Detta innebär att möjligheterna att avvika från RomFs bestämmelser under åberopande av väsentliga säkerhetsintressen är begränsade till vad som anges i artikel 223, dvs. renodlad krigsmateriel. Man kan alltså inte vidta skyddsåtgärder som syftar till att säkra en viss grad av självförsörjning av vissa råvaror eller andra icke-militära förnödenheter.

Skyddsåtgärder får bara vidtas beträffande de produkter som tagits upp på en lista, vilken skall upprättas av Rådet (artikel 223.2 RomF). Listan har upprättats men inte publicerats.

Om en medlemsstat vidtar åtgärder med stöd av artikel 223 och åtgärderna stör konkurrensvillkoren inom den gemensamma marknaden skall Kommissionen, tillsammans med den berörda staten, undersöka hur de vidtagna åtgärderna kan anpassas till RomFs bestämmelser (artikel 225 första stycket RomF). Kommissionen kan också dra staten inför EG-domstolen om den anser att staten missbrukar de befogenheter som följer av artikel 223.

Samma rätt tillkommer också övriga medlemsstater. Domstolens avgörande meddelas då bakom lyckta dörrar (artikel 225 andra stycket RomF).

Det torde alltså vara förenligt med EGs bestämmelser att beträffande krigsmaterielindustrin bibehålla en generell kontroll av utländska förvärv under återopande av väsentliga säkerhetsintressen.

2.4 Tidigare förslag till ändringar i förvärvslagstiftningen

I departementspromemorian (Ds 1989:57) Ändrade regler om utländska företagsförvärv, som har remissbehandlats, föreslogs vissa ändringar i företagsförvärvslagen, som innebar att tillståndsprövningen skulle bibehållas men inskränkas till vissa förvärv, som skulle prövas enligt ett snävare prövningskriterium.

3 Allmän motivering

3.1 Inledning

Investeringsvolymen i Sverige är för närvarande låg, vilket hämmar ekonomisk tillväxt. Investeringar i landet måste därför stimuleras. Under 1980-talet har de svenska investeringarna utomlands varit sex gånger större än de utländska investeringarna i Sverige. En ökning av direktinvesteringar från utlandet skulle förbättra kapitalförsörjningen för näringslivet och på sikt också vår bytesbalans. Ett ökat utländskt ägande skulle också kunna skärpa konkurrensen inom områden där denna är bristfällig. Ett upphävande av förvärvslagstiftningen bidrar till att stimulera det utländska intresset för investeringar i Sverige. Detta i sin tur har stor betydelse i regeringens strävan att bryta den ekonomiska stagnationen och att lägga grunden för en ny period av tillväxt, företagande och utveckling i Sverige.

Ett upphävande av lagstiftningen innebär också en anpassning till internationella strävanden att avskaffa restriktioner vad gäller etableringsrätt och kapitalrörelser. Dessutom kräver en svensk anpassning till EGs regler på området att förvärvslagstiftningen upphävs.

Frågor som rör företagsetableringar och förvärv tas upp i flera internationella överenskommelser. I det följande redovisar jag kortfattat de för svenskt vidkommande mest betydelsefulla.

Kapitalliberaliseringsstadgan inom OECD reglerar bl.a. internationella direktinvesteringar varmed avses bl.a. förvärv av äganderätten till ett bestående företag. Stadgan ålägger medlemsstaterna att sinsemellan fortlöpande avskaffa restriktioner för kapitalrörelser i den utsträckning det är nödvändigt för ett effektivt ekonomiskt samarbete. I detta syfte skall varje tillstånd lämnas som behövs för att slutföra eller verkställa bl.a. ingående direktinvesteringar. Stadgan medger undantag med hänsyn till bl.a. allmän ordning, säkerhet m.m. Vidare behöver tillstånd inte lämnas när en investering "med hänsyn till beloppet eller andra faktorer skulle ha en utomordentligt skadlig effekt på landets intressen", den s.k. andra anmärkningen fogad till posten direkta investeringar i OECDs kapitalliberaliseringsstadga. Där-

utöver kan medlemsländerna göra särskilda reservationer. Sverige har gjort en sådan reservation när det gäller den nu aktuella företagsförvärvslagstiftningen. Det finns även möjlighet till temporärt undantag, derogation, vid störningar men denna har föga intresse särskilt i fråga om ingående direktinvesteringar.

OECDs deklaration från 1976 om internationella investeringar och multinationella företag innehåller bl.a. riktlinjer om medlemsstaternas behandling av utlandsägda företag. Riktlinjerna är en rekommendation till medlemsstaterna att dessa bör ge utlandskontrollerade bolag en behandling som i motsvarande situationer ges inhemska bolag, s.k. nationell behandling. Deklarationen avser förhållandena efter etableringstillfället. Också dessa riktlinjer medger undantag med hänsyn till allmän ordning och säkerhetsintressen. Lagstiftning som innebär undantag från nationell behandling skall meddelas OECD. Sverige har notifierat den gällande etableringsrätten och OECD har rekommenderat några länder, däribland Sverige, att se över sin lagstiftning på området i syfte att avskaffa lagstiftningen eller begränsa tillämpningen.

I *EFTA-konventionens* etableringsartikel (16) erkänner medlemsstaterna att restriktioner i fråga om etablering och drift av ekonomiska företag inom deras områden av andra medlemsstaters rättssubjekt inte bör tillämpas på sådant sätt att dessa behandlas mindre gynnsamt än vederbörande medlemsstaters egna rättssubjekt om detta går ut över fördelarna med undanröjande eller frånvaro av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna (moment 1). I de tillämpnings- och tolkningsregler som man enade sig om vid tillkomsten av konventionen anses etableringsartikeln inte hindra en medlemsstat att utöva kontroll över tillträdet till dess kapitalmarknad, investeringar i existerande inhemska företag eller äganderätten till naturtillgångar. I propositionen (prop.1960:25) angående Sveriges tillträde till konventionen uttalades att de svenska restriktionerna på detta område inte kunde anses vara betydande. I stor utsträckning var de så utformade att praxis i tillämpningen var avgörande. Eftersom gällande praxis som regel var liberal, syntes några mer besvärande hinder för utlänningars möjligheter att driva ekonomisk verksamhet i Sverige inte föreligga.

Enligt utkastet till EES-avtal, som det nu föreligger, har Sverige möjlighet att behålla en företagsförvärvslagstiftning i två år från det att ett avtal trätt i kraft. För att understryka regeringens önskan att underlätta investeringar i Sverige bör dock denna möjlighet inte utnyttjas. Emellertid har i samband med förhandlingarna om EES-avtalet stor vikt fästs vid att kunna utnyttja övergångstiden för företag som bedriver fiske. En reglering av denna fråga sker lämpligen med stöd av lagen (1950:596) om rätt till fiske. Av 4 § fiskerättslagen följer att den som inte är svensk medborgare får bedriva fiske i svenskt allmänt vatten endast i den utsträckning som regeringen eller annan myndighet bestämmer. Med stöd av detta bemyndigande bör fiskeriförordningen kompletteras med ett tillståndskrav som omfattar företag som ägs av utländska medborgare. Chefen för jordbruksdepartementet har för avsikt att återkomma till regeringen i den frågan.

Enligt EGs regler finns det möjligheter att upprätthålla regleringar av det slag företagsförvärvslagen representerar gentemot länder utanför EG. Med hänsyn till Sveriges åtaganden inom OECD finns det inte skäl att behålla ett

tillståndsförfarande för investerare från länder inom OECD-området. Med hänsyn till att ett väsentligt motiv för att ta bort företagsförvärvslagen är att ge en signal om en önskan att öka investeringarna i Sverige så finns det heller inte skäl att upprätthålla ett tillståndsförfarande för investeringar från länder utanför OECD-området.

Jag föreslår därför, mot bakgrund av min nu lämnade redogörelse, att företagsförvärvslagen upphävs. Tillståndsprövningen bör upphöra så snart som möjligt och jag föreslår att lagen upphör att gälla vid utgången av år 1991.

Eftersom företagsförvärvslagen har nära samband med annan lagstiftning uppkommer vissa rättsliga frågor i samband med lagens upphävande. I det följande tar jag upp dessa frågor och föreslår vissa lagändringar.

3.2 Fastighetsförvärvslagen

Som jag nämnde inledningsvis påverkas utlänningars möjlighet att etablera näringsverksamhet i Sverige av vissa bestämmelser i fastighetsförvärvslagen. Enligt den lagen krävs tillstånd för kontrollsobjekt att förvärva fast egendom. Inom justitiedepartementet pågår för närvarande en översyn av lagen, vilken dock inte torde bli färdig före årsskiftet. I avvaktan på att denna översyn blir färdig föreslår jag att ett generellt undantag från lagens tillståndskrav införs för fast egendom som är taxerad som hyreshusenhet eller industrienhet. Ändringen innebär att förvärv av framför allt fabrikslokaler och kontorslokaler som en utländsk näringsidkare behöver för sin näringsverksamhet inte längre kräver förvärvstillstånd.

Vidare innehåller lagen ett kapitel som stadgar att kontrollsobjekt behöver tillstånd för att förvärva vissa gruvrättigheter. Det kapitlet bör upphävas. Dessutom blir vissa redaktionella ändringar i lagen nödvändiga.

3.3 Kontroll av krigsmaterielindustrin

3.3.1 Nuvarande ordning

Som jag nyss nämnt medger RomF att en medlemsstat, utan hinder av fördragets övriga bestämmelser, vidtar åtgärder den anser nödvändiga för att skydda väsentliga säkerhetsintressen som sammanhänger med produktionen av och handeln med vapen, ammunition och annan krigsmateriel.

Det finns således möjligheter att bibehålla eller införa kontrollbestämmelser till skydd för den svenska krigsmaterielindustrin.

Regler om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel infördes ursprungligen genom Kungl. Maj:ts Förordning (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m.m.

1935 års förordning ersattes den 1 januari 1984 av lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m. (tillverkningslagen).

Den nuvarande lagens bestämmelser innebär i huvudsak följande.

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen. Tillstånd får enligt huvudregeln endast meddelas svensk medborgare, svensk myndighet, svenskt handelsbolag i vilket inte någon av bolagsmännen är

kontrollsubjekt enligt företagsförvärvslagen och svenskt aktiebolag som i sin bolagsordning har intagit ett utlånningsförbehåll enligt företagsförvärvslagen. Motivet till denna begränsning i möjligheten att meddela tillstånd, som funnits sedan år 1935, är att begränsa utländska intressen i den svenska krigsmaterielindustrin. I samband med införandet av företagsförvärvslagen år 1983 togs begränsningen bort. Därmed avsågs inte någon ändring av grunderna för prövningen. Saken togs upp på nytt i regeringens proposition (prop. 1986/87:74) om näringspolitik inför 1990-talet, där föredraganden anförde bl.a. att det självfallet är viktigt att utländska intressen inte får inflytande över den svenska krigsmaterielindustrin samt redovisade att regeringen, sedan företagsförvärvslagen trätt i kraft, villkorat flertalet tillstånd för krigsmaterieltillverkning i aktiebolag på så sätt att det i bolagsordningen skall finnas intaget ett förbehåll som inte är mindre strängt än det som avses i 4 § företagsförvärvslagen. Enligt föredraganden borde denna praxis avspejla sig i de regler som gäller för tillståndsgivningen och detta ledde till att begränsningar för tillståndsgivningen åter infördes i lagstiftningen.

Om det föreligger särskilda skäl kan även annan meddelas tillstånd. Sådana särskilda skäl kan föreligga om omständigheterna är sådana att syftet med regleringen inte äventyras och förutsättningar för tillstånd i övrigt föreligger, även om ett bolag har ett mindre strängt utlånningsförbehåll i sin bolagsordning.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för vissa typer av tillverkning.

Om tillstånd meddelas ett svenskt aktiebolag, kan tillståndet förenas med villkor om att styrelseledamot och verkställande direktör i bolaget samt suppleanter för dem skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Även denna möjlighet motiveras av behovet att kunna begränsa det utländska inflytandet i den svenska krigsmaterielindustrin. Tillstånd kan också förenas med andra villkor samt med kontroll- och ordningsbestämmelser.

Ett tillstånd kan meddelas för viss tid eller tills vidare och kan av regeringen återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt föreskrift i lagen eller föreskrift, villkor eller bestämmelse som har meddelats med stöd av lagen eller om det i annat fall föreligger skälig anledning till återkallelse.

Lagen innehåller också bestämmelser om tillsyn, avgifter och straff.

Kontroll över efterlevnaden av lagens bestämmelser utövas av krigsmaterielinspektionen inom utrikesdepartementets handelsavdelning.

Enligt tillverkningslagen meddelar regeringen föreskrifter om vad som skall avses med krigsmateriel.

3.3.2 Fortsatt kontroll av krigsmaterielindustrin

Krigsmateriellagstiftningen har under senare år varit föremål för flera utredningar. År 1988 lade medborgarkommissionen fram sin rapport (SOU 1988:15) om svensk vapenexport. Betänkandena (SOU 1989:66) Begreppet krigsmateriel och (SOU 1989:102) Utlandssamverkan på krigsmaterielområdet är för närvarande föremål för beredning inom regeringskansliet. I samband med att förslag om en ny krigsmateriellagstiftning läggs fram bör även kontrollen av det utländska ägandet i den svenska krigsmaterielindustrin be-

handlas. Förslaget om upphävande av företagsförvärvslagen medför emellertid att vissa bestämmelser avseende kontrollen över utländskt inflytande i svensk krigsmaterielltillverkning måste överföras till krigsmateriellagstiftningen från årsskiftet 1991/92. Bestämmelserna bör införas i tillverkningslagen.

Kraven enligt 2 § tillverkningslagen på att handelsbolagsman inte får vara kontrollsubjekt och att aktiebolag har utlänningsförbehåll bör behållas. Begreppen kontrollsubjekt och utlänningsförbehåll definieras i företagsförvärvslagen. I viss utsträckning bör dessa definitioner överföras till tillverkningslagen.

Med utlänningsförbehåll avses enligt företagsförvärvslagen (4 § första stycket) ett i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag intaget förbehåll enligt vilket kontrollsubjekt genom teckning eller överlåtelse endast får förvärva en viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än fyrtio procent av hela aktiekapitalet och mindre än tjugo procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med utlänningsförbehåll avses också förbehåll enligt vilket strängare föreskrifter i dessa hänseenden gäller.

Bestämmelsen bör i sin helhet införas i tillverkningslagen. Detta gäller även andra stycket i nyssnämnda paragraf. Enligt detta kan det genom särskilt tillstånd medges att även andra förbehåll skall kunna anses som utlänningsförbehåll enligt lagen. Med denna bestämmelse avses t.ex. fall där det finns ett utlänningsförbehåll av nyss nämnt slag men som gör undantag för aktier som ägs av ett namngivet moderbolag. Det kan också tänkas att det i utlänningsförbehållet görs undantag för aktier som ägs av en namngiven stiftelse. Tillstånd bör meddelas av regeringen.

Även i fortsättningen skall som huvudregel endast företag som har utlänningsförbehåll av angivet slag ges tillstånd att tillverka krigsmateriel. Huvuddelen av bolagets aktier kommer att vara bundna, vilket innebär att aktierna inte får förvärvas av kontrollsubjekt genom överlåtelse eller teckning. Detta ger automatiskt en kontroll över det utländska ägandet.

Beträffande definitionen av begreppet kontrollsubjekt föreslår jag att den nuvarande hänvisningen till företagsförvärvslagen i 2 § tillverkningslagen bibehålls men att den begränsas till att avse 3 § första och andra styckena i den upphävda lagen.

Bestämmelserna i tredje stycket i 3 § blir således inte längre tillämpliga. Enligt dessa kan genom särskilt tillstånd medges att en svensk stiftelse eller en svensk ekonomisk förening inte skall vara kontrollsubjekt. Den utredning som måste göras i samband med en sådan tillståndsprövning är resurskrävande. I avvaktan på en ny krigsmateriellagstiftning anser jag det därför tillräckligt med den nyss nämnda möjligheten för ett krigsmaterielltillverkande bolag att efter tillstånd av regeringen ha ett från huvudregeln avvikande utlänningsförbehåll.

För att upprätthålla kontrollen över det utländska inflytandet över krigsmaterielindustrin bör, liksom hittills, gälla att ett bolag inte får upphäva eller ändra sitt utlänningsförbehåll utan regeringens godkännande. Denna regel bör endast gälla de bolag som har tillstånd enligt tillverkningslagen.

Vad gäller fysiska personer och myndigheter förutser jag inga särskilda problem.

Förvärv av aktier genom bodelning, arv eller testamente omfattas inte av företagsförvärvslagens bestämmelser om förvärvstillstånd och utlänningsförbehåll. Genom sådana familjerättsliga förvärv kan alltså utländska rättssubjekt få kontroll över ett svenskt aktiebolag som har tillstånd att tillverka krigsmateriel utan att detta står i strid med bestämmelserna i tillverkningslagen. Upphävandet av företagsförvärvslagen innebär inte någon ändring i detta avseende.

3.4 Ändringar i annan lagstiftning

Enligt kreditupplysningslagen (1973:1173) krävs tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Tillstånd får inte meddelas kontrollsubjekt. Sistnämnda bestämmelse strider mot EGs bestämmelser om etableringsrätt. Regeringen beslutade den 27 juni 1991 att tillkalla en särskild utredare för att se över kreditupplysningslagen (Dir 1991:69). En av utredarens huvuduppgifter är att utreda hur den svenska lagstiftningen skall anpassas till EGs regler och därutöver i vilken utsträckning utländska företag bör ges möjlighet att bedriva kreditupplysningsverksamhet i Sverige. Utredaren skall redovisa sitt arbete före den 1 juli 1993. I avvaktan på att utredaren redovisar sitt arbete lägger jag inte nu fram något förslag om ändring i kreditupplysningslagen. En mindre redaktionell ändring blir dock nödvändig i lagen.

Enligt lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m. krävs tillstånd att förvärva en eldistributionsanläggning. Kontrollsubjekt behöver dock inte tillstånd enligt denna lag om deras förvärv prövas enligt företagsförvärvslagen. Denna undantagsbestämmelse bör tas bort när företagsförvärvslagen upphävs.

Dessutom krävs mindre redaktionella ändringar i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden, gruvlagen (1974:342) och mincrallagen (1991:45).

3.5 Fria och bundna aktier

Som jag nämnde inledningsvis är den rättsliga grunden för bestämmelserna om utlänningsförbehåll i företagsförvärvslagen stadgandet i 17 kap. 1 § aktiebolagslagen och 12 kap. 1 § bankaktiebolagslagen om möjligheten att ha fria och bundna aktier. En särskild fråga är om denna bestämmelse är förenlig med EGs bestämmelser, dvs. om det är möjligt att genom ett förbehåll i ett aktiebolags bolagsordning begränsa möjligheterna att förvärva aktier i bolaget på grund av nationalitet. Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08) har bl.a. till uppdrag att se över vilka aktiebolagsrättsliga lagändringar som behövs med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Kommittén kommer under våren 1992 att redovisa sin bedömning i ett delbetänkande.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har det inom näringsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.,
4. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
5. lag om ändring i lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden,
7. lag om ändring i gruvlagen (1974:342),
8. lag om ändring i minerallagen (1991:45).

Jag har i detta ärende samrått med statsråden Laurén, Dinkelspiel och Lundgren.

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Enligt de nuvarande bestämmelserna måste tillstånd till ett förvärv sökas inom en månad från förvärvet. Om så inte sker blir förvärvet ogiltigt. Detta innebär att tillstånd till förvärv som sker mer än en månad innan lagen upphör att gälla måste sökas för att förvärvet inte skall bli ogiltigt. För förvärv som sker mindre än en månad innan lagen upphör att gälla behöver dock inte tillstånd sökas för att undgå ogiltighet.

Efter det att lagen upphört att gälla äger utlänningsförbehåll som intagits i bolagsordningen alltså giltighet men de kan därefter tas bort eller ändras utan tillstånd.

I 22 § föreskrivs att den som till följd av bestämmelserna i lagen har fått kännedom om enskilds affärs- eller driftförhållanden inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han sålunda har erfarit. Denna föreskrift om tystnadsplikt bör fortsätta att gälla även efter lagens upphävande. En föreskrift om detta har tagits in i lagens andra stycke efter förslag från *lagrådet*.

5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

Ändringarna i lagen innebär bl.a. att fastighet som är taxerad som hyreshusenhet undantas från tillståndskravet. Föreskrifter som gäller just denna typ av egendom finns i 1 kap. 2, 5 och 8 §§ samt i 3 kap. 3 §. Dessa föreskrifter blir nu överflödiga och tas därför bort efter påpekande från *lagrådet*.

1 kap.

2 §

I paragrafen anges ett antal typer av förvärv där kravet på förvärvstillstånd inte gäller. Genom ändringen fogas nu till undantagen förvärv av egendom som är taxerad som hyreshusenhet eller industrienhet.

Vid fastighetstaxering enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall beslut fattas om fastigheternas indelning i taxeringsenheter. Därvid skall för varje taxeringsenhet typ av taxeringsenhet bestämmas. I 4 kap. 5 § anges de beteckningar för typ av taxeringsenhet som finns. De beteckningar som medför att ett förvärv inte blir tillståndspliktigt är de som anges i punkt 2, som avser hyreshusenhet och punkterna 3 och 4 som avser industrienhet. Bedömningen om ett förvärv kräver tillstånd får ske på grundval av taxeringsbevis för fastigheten.

Bland undantagen anges under punkten 5 vissa familjerättsliga förvärv som inte kräver tillstånd under förutsättning att inte överlåtaren är skyldig att avyttra fastigheten enligt vissa angivna lagar, däribland lagen om förvärv av hyresfastighet m.m. Eftersom den lagen endast tillämpas på egendom som är taxerad som hyreshusenhet och den typen av egendom nu befrias från kravet på förvärvstillstånd blir hänvisningen till den lagen överflödigt varför hänvisningen tas bort.

1 kap.

5 §

I paragrafen ges bestämmelser om när förvärvstillstånd avseende vissa typer av egendom, däribland egendom taxerad som hyreshusenhet, får lämnas. Den del av stadgandet som avser sistnämnda typ av egendom har tagits bort eftersom förvärvstillstånd inte längre krävs vid förvärv av sådan egendom.

1 kap.

8 §

I paragrafens andra stycke stadgas att förvärvstillstånd inte får meddelas om tillstånd skulle ha vägrats vid prövning enligt vissa lagar, däribland lagen om förvärv av hyresfastighet m.m. Eftersom den lagen endast omfattar egendom taxerad som hyreshusenhet och den typen av egendom inte längre kräver förvärvstillstånd har stadgandet såvitt det berör nyssnämnda lag tagits bort.

2 kap.

I detta kapitel finns uteslutande föreskrifter om förvärvstillstånd avseende inmutningsrätt och rätt till utmål. Som har anförts i den allmänna motiveringen skall kravet på förvärvstillstånd för sådana rättigheter tas bort, varför hela kapitlet nu upphävs.

3 kap.

3 §

I paragrafens tredje stycke finns ett stadgande som bl.a. berör egendom taxerad som hyreshusenhet. Eftersom den typen av egendom inte längre kräver förvärvstillstånd har stadgandet tagits bort såvitt det berör sådan egendom.

3 kap.

5 §

I paragrafen ges vissa bestämmelser om inmutningsrätt och rätt till utmål. Eftersom kravet på förvärvstillstånd nu tas bort beträffande dessa gruvrätter upphävs paragrafen.

5.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.

Prop. 1991/92:71

1 a §

Bestämmelserna om utlänningsförbehåll har förts över i sak oförändrade från 4 § företagsförvärvslagen.

1 b §

Bestämmelsen har förts över från 6 § företagsförvärvslagen. I enlighet med vad som har sagts i den allmänna motiveringen har bestämmelsen inskränkts till att endast gälla aktiebolag som har tillstånd att tillverka krigsmateriel här i riket. Dessutom anges nu att regeringen prövar frågor enligt denna paragraf.

6 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.,
4. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
5. lag om ändring i lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden,
7. lag om ändring i gruvlagen (1974:342),
8. lag om ändring i mincrallagen (1991:45).

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Lagrådsremissens lagförslag

Prop. 1991/92:71

Bilaga 1

1 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. skall upphöra att gälla vid utgången av år 1991.

2 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av
fast egendom m.m.

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.¹

dels att 2 kap. och 3 kap. 5 § skall upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 1 och 2 §§ samt 3 kap. 3 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Kontrollsubjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. får inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva fast egendom här i landet.

Den som skulle ha varit kontrollsubjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. om denna hade gällt även efter utgången av år 1991 får inte utan tillstånd (förvärvstillstånd) för varje särskilt fall förvärva fast egendom här i landet.

Vad som i denna lag sägs om fast egendom skall gälla även tomträtt och bostadsarrende. Vad som sägs om lagfart skall, när det är fråga om tomträtt, i stället avse inskrivning av upplåtelse eller förvärv av tomträtt.

2 §

Förvärvstillstånd behövs inte

1. för förvärv genom bodelning, arv eller testamente,

2. för förvärv genom fusion enligt 14 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385),

3. för förvärv genom inrop på exekutiv auktion,

4. om förvärvaren är gift med en svensk medborgare,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling, allt under förutsättning att överlåtaren inte är skyldig att avyttra egendomen enligt 3 kap. 1 § eller enligt 6 § lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. eller 16 § jordförvärvslagen (1979:230).

Förvärvstillstånd behövs inte

1. för förvärv genom bodelning, arv eller testamente,

2. för förvärv genom fusion enligt 14 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385),

3. för förvärv genom inrop på exekutiv auktion,

4. om förvärvaren är gift med en svensk medborgare,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling, allt under förutsättning att överlåtaren inte är skyldig att avyttra egendomen enligt 3 kap. 1 § eller enligt 6 § lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. eller 16 § jordförvärvslagen (1979:230),

6. för förvärv av egendom som är taxerad som hyreshusenhet eller industrienhet.

¹ Senaste lydelse av
2 kap. 1 § 1991:48
2 kap. 5 § 1991:48
3 kap. 5 § 1991:48

3 kap.
3 §

Länsstyrelsen får besluta att ett förordnande enligt 1 § andra stycket om försäljning på offentlig auktion inte skall verkställas, om inroparen före eller efter förordnandet har avyttrat egendomen.

I övrigt skall så anses och med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som om egendomen hade blivit utmätt för fordran med bästa förmånsrätt efter sådana rättigheter som besvärade egendomen redan vid den exekutiva auktionen och som har företrädre framför alla befintliga fordringar. Även om det i enlighet härmed bestämda skyddsbeloppet täcks, får försäljning inte ske, om inte den bjudna köpeskillingen täcker även det värde som i ärendet har åsatts egendomen enligt 12 kap. utsökningsbalken eller, om ägaren eller en innehavare av fordran som är förenad med panträtt i egendomen i god tid före auktionen har påkallat en särskild värdering, det värde vartill egendomen uppskattats av värderingsmän som länsstyrelsen utser.

Egendomen får säljas till *den som är kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.* endast om *denne* har fått förvärvstillstånd. Vidare gäller i fråga om hyreshusenhet eller jordbruksfastighet de inskränkningar som föreskrivs i 7 § andra stycket tredje meningen lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. respektive 17 § andra stycket tredje meningen jordförvärvslagen (1979:230).

Egendomen får säljas till *sådana rättssubjekt som avses i 1 kap. 1 §* endast om *de* har fått förvärvstillstånd. Vidare gäller i fråga om hyreshusenhet eller jordbruksfastighet de inskränkningar som föreskrivs i 7 § andra stycket tredje meningen lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m. respektive 17 § andra stycket tredje meningen jordförvärvslagen (1979:230).

Avges vid auktionen bud som sålunda får antas, skall försäljning ske även om innehavare av fordran bestrider det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

3 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över
tillverkningen av krigsmateriel, m.m.

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.,
dels att 2 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 a § och 1 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

Med utlånningsförbehåll avses i denna lag ett i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag intaget förbehåll enligt vilket kontrollsubjekt genom teckning eller överlåtelse endast får förvärva en viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än fyrtio procent av hela aktiekapitalet och mindre än tjugo procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med utlånningsförbehåll avses också förbehåll enligt vilket strängare föreskrifter i dessa hänseenden gäller.

Regeringen kan medge att även andra förbehåll än som anges i första stycket skall anses som utlånningsförbehåll enligt denna lag.

1 b §

Utlånningsförbehåll enligt denna lag i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag som har tillstånd att tillverka krigsmateriel här i riket får inte upphävas eller ändras utan tillstånd av regeringen.

2 §

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får meddelas endast svensk medborgare, svensk myndighet, svenskt handelsbolag i vilket inte någon av bolagsmännen är kontrollsubjekt som avses i 3 § lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. och svenskt aktiebolag i vars bolagsordning intagits utlånningsförbehåll *som avses i nämnda lag.* Om särskilda skäl före-

Krigsmateriel får inte tillverkas här i riket utan tillstånd av regeringen, om ej annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Tillstånd att tillverka krigsmateriel får meddelas endast svensk medborgare, svensk myndighet, svenskt handelsbolag i vilket inte någon av bolagsmännen är kontrollsubjekt som avses i 3 § *första och andra stycket den upphävda lagen* (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. och svenskt aktiebolag i vars bolagsordning intagits utlånningsförbehåll. Om sär-

Nuvarande lydelse

ligger, får dock tillstånd ges även åt annan.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första stycket för

1. tillverkning av krigsmateriel som bedrivs på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågavarande krigsmateriel,

2. ändring eller ombyggnad av skjutvapen i fall som avses i 24 § första stycket vapenlagen (1973:1176),

3. tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk.

Föreslagen lydelse

skilda skäl föreligger, får dock tillstånd ges även åt annan.

Prop. 1991/92:71

Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

4 Förslag till
Lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 4 § kreditupplysningslagen (1973:1173) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet får meddelas endast om det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten och den kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Tillstånd får meddelas för en tid av högst tio år i sänder. Tillståndet får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas och om skyldighet att anmäla ändring av förhållanden som har haft betydelse för tillståndet.

Tillstånd får inte meddelas kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Tillstånd får inte meddelas *den som skulle ha varit* kontrollsobjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. *om denna hade gällt även efter utgången av år 1991.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:240) om förvärv av
eldistributionsanläggning m.m.

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Förvärvstillstånd fordras ej

1. i fall som avses i 1 §, om förvärvaren innehar koncession avseende det område där anläggningen finnes, när eldistributionsanläggningen förvärvas,

2. i fall som avses i 2 §, om förvärvaren innehar koncession avseende det område där föreningen eller bolaget bedriver sin verksamhet,

3. om eldistributionsanläggning eller sådan andel eller aktie som avses i 2 § förvärvas eller överlåtes efter medgivande av riksdagen eller regeringen,

4. om förvärvet skall prövas enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. eller lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.,

5. om förvärvaren är gift med överlåtaren och inte heller om förvärvaren eller, när makar förvärvar gemensamt, någon av dem är överlåtarens avkomling,

6. om aktie förvärvas på grund av nyemission där aktieägarna tecknar de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa
bulvanförhållanden

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i

1. 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618),
2. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,
3. lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.
4. jordförvärvslagen (1979:230),
5. 8 a § fondkommissionslagen (1979:748),
6. 6 a § lagen (1980:2) om finansbolag,
7. *lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m., eller*
8. *lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.*

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i

1. 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618),
2. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.
3. lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,
4. jordförvärvslagen (1979:230),
5. 8 a § fondkommissionslagen (1979:748),
6. 6 a § lagen (1980:2) om finansbolag, *eller*
7. *lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.*

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon (*bulvanen*) utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans (*huvudmannens*) räkning.

Vad som sägs i det följande om egendom som ett bulvanförhållande avser har tillämpning också på rättigheter.

7 §

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt de lagar som anges i 1 § första stycket 2-4, 7 och 8 skall underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande inom myndighetens ansvarsområde.

De myndigheter som prövar frågor om tillstånd enligt de lagar som anges i 1 § första stycket 2-4 och 7 skall underrätta åklagarmyndigheten, om det skäligen kan antas att det föreligger ett bulvanförhållande inom myndighetens ansvarsområde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

7 Förslag till
Lag om ändring i gruvlagen (1974:342)

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om gruvlagen (1974:342),
dels att 1 kap. 8 § skall upphöra att gälla,
dels att 2 kap. 8 § och 9 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
8 §

Ansökningen skall vara skriftlig och innehålla

1. uppgift om mineralfyndighetens art och beskrivning av det område som avses med ansökningen,

2. uppgift om fastighet som beröres av ansökningen samt namn och adress på fastighetsägaren och de övriga sakägare sökanden känner till.

Om bergmästaren finner det behövt, skall sökanden ge in plan för undersökningsarbetets bedrivande och utredning om sina möjligheter att fullfölja planen.

Fordras medgivande till inmutningen av myndighet eller rättsägare enligt vad som sägs i 2-5 § eller i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., skall vid ansökningen fogas handling som visar att medgivande erhållits av myndigheten eller rättsägaren eller begärts hos myndigheten.

Fordras medgivande till inmutningen av myndighet eller rättsägare enligt vad som sägs i 2-5 § skall vid ansökningen fogas handling som visar att medgivande erhållits av myndigheten eller rättsägaren eller begärts hos myndigheten.

Sökanden skall erlägga, förutom föreskriven ansökningsavgift, förskott till inmutningsavgiften beräknat enligt grunder som regeringen bestämmer.

9 kap.
4 §

Bergmästaren skall förklara anmälan utan verkan, om

1. fångeshandlingen inte har företetts,

2. tillstånd till förvärvet inte erhållits när sådant krävs enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m., eller

3. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken.

Bergmästaren skall förklara anmälan utan verkan, om

1. fångeshandlingen inte har företetts, eller

2. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken.

I annat fall skall han snarast anteckna anmälningen i gruvregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

8 Förslag till
Lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Prop. 1991/92:71
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § minerallagen (1991:45) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §

Bestämmelser som berör verksamhet som avses i denna lag finns i plan- och bygglagen (1987:10), miljöskyddslagen (1969:387), naturvårdslagen (1964:822), lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. och lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Bestämmelser om rätt att förvärva och inneha eller på annat sätt ta befattning med kärnämne eller mineral med halt av sådant ämne finns även i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Bestämmelser om rätt i övrigt att bedriva verksamhet med strålning finns i strålskyddslagen (1988:220).

Bestämmelser som i vissa avseenden begränsar rätten att få eller på annat sätt förvärva undersöknings-tillstånd eller bearbetningskoncession och att förvärva nyttjanderätt till bearbetningskoncession finns i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1991-10-31

Närvarande: justitierådet Bengt Rydin, regeringsrådet Stig von Bahr, justitierådet Inger Nyström.

Enligt protokoll vid regerings-sammanträde den 24 oktober 1991 har regeringen på hemställan av statsrådet Per Westerberg beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m.,
4. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
5. lag om ändring i lagen (1976:240) om förvärv av eldistributionsanläggning m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden,
7. lag om ändring i gruvlagen (1974:342),
8. lag om ändring i minerallagen (1991:45).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bengt Agartz.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om upphävande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

I 22 § lagen om utländska förvärv av svenska företag m.m. föreskrivs att den som till följd av bestämmelserna i lagen har fått kännedom om enskilds affärs- eller driftförhållanden inte obehörigen får röja eller utnyttja vad han sålunda har erfarit. Såvitt avser det allmännas verksamhet sägs att bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) i stället är att tillämpa.

De angivna föreskrifterna om tystnadsplikt torde böra gälla även efter det att den nu aktuella lagen har upphävts. Lagrådet får därför föreslå att till lagförslaget fogas en bestämmelse av följande lydelse:

”Vad som i 22 § i den upphävda lagen sägs om tystnadsplikt skall dock fortfarande gälla.”

Lagrådet vill erinra om att bestämmelser om straff för brott mot tystnadsplikt finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m.

I 1 kap. 2 § föreslås i remissen ett tillägg till uppräkningslistan av de fall, där tillstånd inte behövs för utländskt förvärv av fast egendom här i landet. I en sjätte punkt i paragrafen anges sålunda förvärv av egendom som är taxerad

som hyreshusenhet eller industrienhet, varigenom skulle undanröjas ett av hindren för utländska näringsidkare att etablera sig i Sverige.

Prop. 1991/92:71
Bilaga 2

I andra paragrafer i samma lag finns hänvisningar som genom tillägget i 2 § blir överflödiga. Så blir fallet i t.ex. 2 § 5 samt 5 och 8 §§ samma kapitel. Det bör övervägas om inte, som en konsekvens av den föreslagna lagändringen, sådana oegentliga hänvisningar samtidigt bör tas bort. Detsamma gäller beträffande 3 kap. 3 § tredje stycket, där en ändring i annat avseende redan föreslagits.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

